

CENTENARI DE LA RADIODIFUSIÓ

19-10-2023. PALAU DE LA MÚSICA CATALANA

ELS PIONERS DE LA RADIODIFUSIÓ A CATALUNYA

El 19 de febrer de 1924 es constitueix a Barcelona la Asociación Nacional de Radiodifusión (ANR), formada per tècnics, industrials i empresaris amb la proposta de posar en funcionament una estació de ràdio estable, tal com ja existien a algunes ciutats d'Europa i del món.

Aquesta iniciativa es fonamenta en les possibilitats de comunicació que ofereixen els descobriments i les innovacions tecnològiques de l'època i representa un avenç professional, editorial i de negoci a l'encetar la primera proposta audiovisual a Catalunya i des d'aquí, a tot l'Estat.

Tot plegat neix en una ciutat que bull en idees, creativitat, curiositat, i que ha de conviure amb uns temps d'enfrontament social i de convivència. La «Ciutat dels prodigis» malda per sobresortir en circumstàncies difícils i és apunt de fer un nou pas de gegant.

ELS PIONERS DE LA RADIODIFUSIÓ A CATALUNYA

Aquell febrer, ja feia mesos que diferents publicacions –diaris i revistes com “RadioSola”-anaven posant els fonaments si més no teòrics i reflexius, sobre les possibilitats que oferien les emissores de ràdio. N’hi havia de purament tecnològics i d’altres que anaven més enllà en obrir perspectives de comunicació inimaginables en l’àmbit personal, familiar i de país. Paral·lelament, es fan algunes demostracions públiques de transmissions sonores sense fils a la universitat i pel territori que aconsegueixen captar l’atenció popular.

En plena dictadura de Primo de Rivera, l’Associació, aconsegueix inaugurar la primera estació de ràdio estable i se li atorga el distintiu EAJ1 Ràdio Barcelona. Era el mes de novembre d’aquell mateix any 1924.

Són els pioners.

ELS PIONERS DE LA RADIODIFUSIÓ A CATALUNYA

EAJ1 Radio Barcelona, adapta els estils periodístics coneguts fins aleshores per mitjà de diaris i revistes, al món audiovisual. La seva programació es basa principalment en programes musicals, i progressivament va incloure transmissions esportives, meteorològiques i generals, i campanyes de suport a iniciatives culturals o fins i tot solidàries per a col·lectius desfavorits.

L'any 1926, per imposició politico-governamental del govern de l'Estat, Ràdio Barcelona passa a dependre d'Unión Radio Madrid mentre que l'ANR continua agrupant els socis-oients que donen suport a l'emissora. Tres anys després l'Associació es desvincula totalment de la gestió de l'emissora per pressions i per desacord amb una filosofia d'emissió que no s'ajusta a l'ideari inicial pel qual la van fundar. Alguns dels seus membres, i sobretot els treballadors, es queden a Ràdio Barcelona i la resta segueix a l'Associació.

LA PEL·LICULA DE RADIO BARCELONA

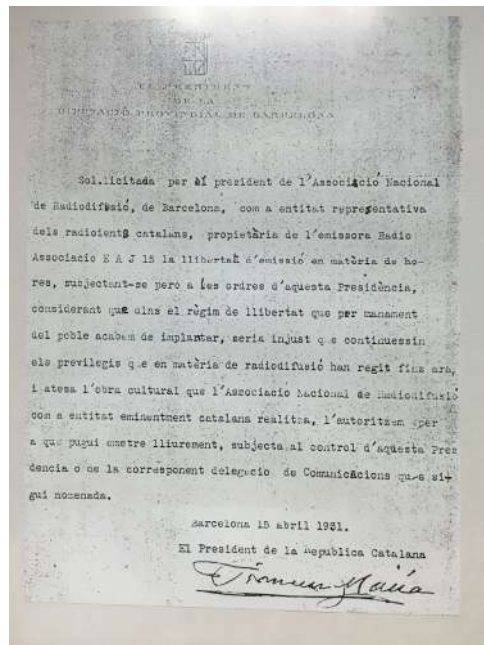
En Milla i els Srs. Torosky i Miró.

La Sra. Olivar Escoté i el Sr. Papell.

ELS PIONERS DE LA RADIODIFUSIÓ A CATALUNYA

Sense perdre el temps, els pioners reagrupen forces i aconseguen, malgrat la parsimònia del govern estatal, una nova llicència d'emissió tot i que no poden emetre les hores que ho fa Ràdio Barcelona, són hores dolentes d'emissió. Aquesta situació de testimoniatge s'acaba amb el canvi de règim. La Asociación Nacional de Radiodifusión (ANR), catalanitza el seu nom i el canvia pel de Ràdio Associació de Catalunya (RAC). Amb l'arribada de la república, el president Francesc Macià –amb un decret signat com a president de la república catalana- atorga la lliure emissió d'horari a EAJ15 Ràdio Associació, continuant l'esperit inicial dels pioners i emprant el català com a llengua vehicular, fet que no abandonarà fins a l'entrada de les tropes franquistes a les instal·lacions l'any 1939.

Teodor Garriga informant de l'estat de salut del president Macià. Imatge: Fons Brangulí /ANC

Ismael Cera i Rosalia Rovira, parella principal de locutors de les emissions de Ràdio Associació de Catalunya. Imatge: Fons Brangulí /ANC

ELS PIONERS DE LA RADIODIFUSIÓ A CATALUNYA

Durant aquell temps i organitzada en forma de cooperativa, Ràdio Associació adapta el lèxic a les necessitats i exigències del moment. L'actualitat, la cultura, la descentralització territorial -amb la creació de Ràdio Girona, Ràdio Lleida, i els acords amb Ràdio Tarragona- i les diferents campanyes solidàries que es proposen, la porten a ser tot un referent de país. Aleshores, Ràdio Associació esdevé el primer grup mediàtic privat amb revistes (“Catalunya Ràdio”, “La Ràdio”, “Ràdio Publicitat”), un diari (“L’Instant”), l'emissora de ràdio... i és apunt d'iniciar les emissions de televisió atès que un dels seus enginyers, Pau Abad, construeix el primer transmissor d'imatges via ones hertzianes. El projecte televisiu propi, també queda estroncat per l'entrada de les tropes franquistes.

Campanya “El més petit de tots”.
Imatge: Fons Brangulí /ANC

Façana d'EAJ15 a la Rambla.
Imatge: Fons Brangulí /ANC

Sessió radiopedagògica a EAJ15.
Imatge: Fons Brangulí /ANC

ELS PIONERS DE LA RADIODIFUSIÓ A CATALUNYA

L'activitat de l'Associació Nacional de Radiodifusió va representar el sacrifici de la majoria dels seus dirigents – els pioners -, que fins i tot van arribar a perdre les seves inversions amb el daltabaix familiar corresponent i van partir persecucions i acusacions molt greus. A més, amb les convulsions de l'època, molts d'ells van ser perseguits com a burgesos o com a catalanistes, “rojos y separatistas”.

L'any 1941 i en una més que dubtosa assemblea de la Cooperativa de RAC es resol la venda i el canvi de nom pel de Radio España de Barcelona. La llengua catalana emmudeix a les ones i es perd l'edat d'or de la ràdio com a mitjà de comunicació popular per excel·lència.

Els orígens, el desenvolupament de les regulacions, l'empenta a tots els nivells de la radiodifusió, es deu a la tasca dels pioners, els que van projectar, executar i explotar l'any 1924, el primer mitjà audiovisual de Catalunya i per extensió, de tot l'Estat.

Unitat mòbil d'EAJ15-Ràdio Associació al front d'Aragó.
Imatge: Fons Brangulí /ANC

ACCIONS

D'aquí que l'actual Consell Rector de RÀDIO ASSOCIACIÓ DE CATALUNYA, SCCL, proposa celebrar el centenari de la ràdio tot homenatjant els seus pioners.

Aquesta és la presentació de les activitats que tenen com a objectiu reivindicar la figura d'uns pioners que van saber establir una línia d'èxit, primer a Ràdio Barcelona, i després a Ràdio Associació de Catalunya (Ràdio Girona, Ràdio Lleida i Ràdio Tarragona), i que ha continuat amb la recuperació de RAC105 (CCRTV, RADIOCAT) i RAC1 (RADIOCAT).

•**Eduard Rifà i Anglada**

•**Pau Llorens Gispert**

•**Royston Saint Noble**

•**Josep Maria Guillén García**

•**Enrique Huet**

•**Pau Abad**

•**Teodor Garriga**

•**Enric Calvet i Pascual**

•**Rosalia Rovira**

...

1. LOGO DEL CENTENARI

El logotip del dissenyador Toni Lladó concentra la idea del que volem explicar durant aquest centenari:

•**Contingut:** reivindicació dels pioners de Ràdio Barcelona que després van posar en marxa Ràdio Associació de Catalunya

•**Forma:** que la vigència com a mitjà de referència de la ràdio continua, ja sigui a través de les ones hertzianes o del wifi d'internet.

2. DOCUMENTAL 1

“**LA RÀDIO SILENCIADA**”, una narració audiovisual que ambientada en la recreació d'un estudi de ràdio de principis dels anys 20 explica a mode de tertúlia i amb entrevistes alguns dels aspectes més desconeguts de la posada en marxa d'EAJ-1 Ràdio Barcelona i el per què del projecte d'EAJ-15 Ràdio Associació de Catalunya, així com les conseqüències que van tenir aquelles iniciatives sobre les persones que les van liderar. Compta amb la participació de periodistes, historiadors i familiars dels pioners que han conservat la memòria dels fets.

PRODUCCIÓ: Mediapro

DIRECCIÓ: Mònica Terribas

GUIÓ: Xavier Sanjuan Pérez

REALITZADOR: Marc Parramon

DURADA: 60 minuts

DATA D'EMISSIÓ: 1r Trimestre de 2024

Una escena del rodatge de l'audiovisual.

3. DOCUMENTAL 2

“MUNTEM UNA RÀDIO?” (títol provisional) : Tenim tantes coses a explicar que valorem fer un segon documental que posi el focus en la ingent tasca desenvolupada pels pioners de la ràdio. La posada en funcionament de Ràdio Barcelona no va ser fàcil, amb problemes tècnics, polítics, socials... -cada decisió tenia una història particular-, com tampoc ho va ser la de Ràdio Associació de Catalunya.. hi ha unes persones amb nom i cognom que ho van patir i ho van gaudir, i la instal·lació d'aquestes emissores no s'entén sense aquesta situació personal i les decisions que es van prendre pràcticament a diari, moltes vegades basats en el binomi prova / error.

PRODUCCIÓ: En valoració

DURADA: 40 minuts

Banquet d'homenatge als fundadors. Imatge: Fons Brangulí /ANC

4. PODCAST

“TU, CALLA. Silencis i oblits en les memòries de Josefina Rifà i la radiodifusió a Catalunya”. Basat en les memòries de Josefina Rifà i Rierola, filla d’Eduard Rifà i Anglada, l’empresari que més va contribuir i va patir per fundar i fer viure l’Associació Nacional de Radiodifusió. És un fantàstic relat personal que explica les seves vivències en un entorn social convuls que porta la família a situacions molt crítiques i en paral·lel a les activitats del seu pare per muntar primer EAJ1 i després EAJ15.

PRODUCCIÓ i DIRECCIÓ: Dolors Martínez

ADAPTACIÓ GUIÓ: Dolors Martínez

DURADA:

30 capítols, de 5 a 10 minuts

ESTRENA: 13 de febrer de 2024 (Dia Mundial de la Ràdio)

Josefina Rifà i la seva germana escoltant la ràdio.
Imatge: Família Rifà

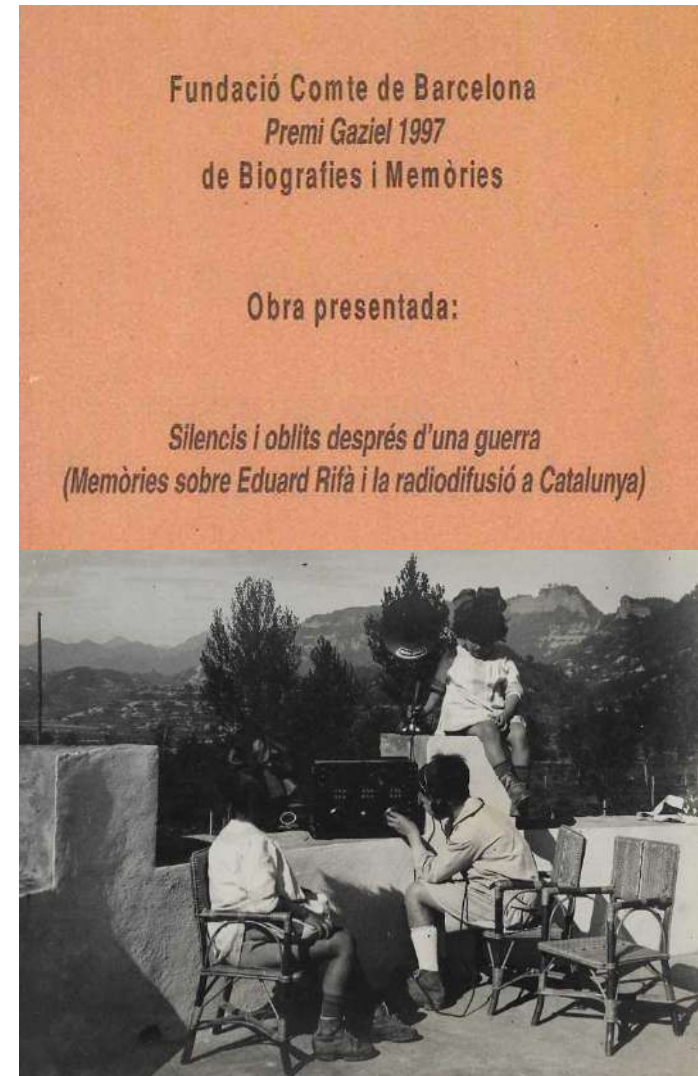
5. LLIBRE DE MEMÒRIES

“TU, CALLA. Silencis i oblits en les memòries de Josefina Rifà i la radiodifusió a Catalunya”. Basat en el document “Silencis i Oblits després d’una guerra” (Memòries sobre Eduard Rifà i la radiodifusió a Catalunya) editat, revisat i presentat per Josefina Rifà al Premi Gaziol 1997 de Biografies i Memòries, treballat amb les cartes datades els anys 90 i adreçades al seu fill Jordi Molas Rifà, que n’explica al sentit en el mateix treball. Inclou fotografies i articles d’Eduard Rifà.

EDITORIAL: Comanegra

PRÒLEG: Josep M. Solé Sabaté

PUBLICACIÓ: 14 de febrer de 2024

Germans Rifà escoltant la ràdio. Imatge: Família Rifà

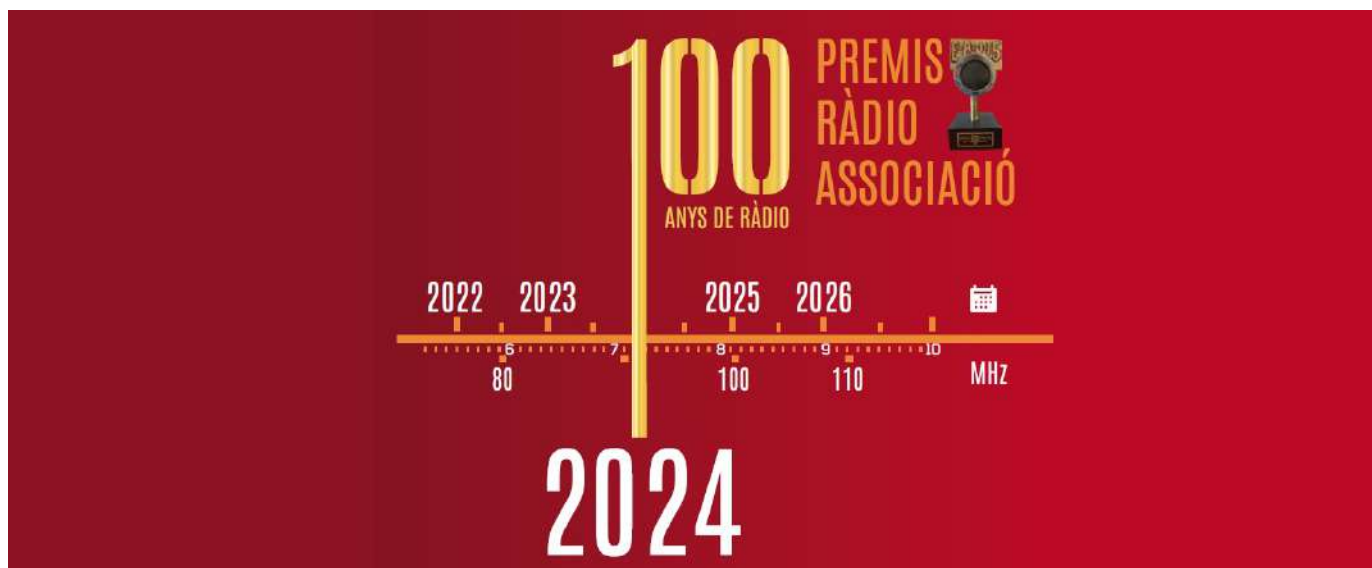
6. GALA DEL CENTENARI

Espectacle públic de gran format, aprofitant el lliurament de la 24 edició dels Premis Ràdio Associació en un espai també centenari.

PRODUCCIÓ I PRESENTACIÓ: Jordi Basté

LLOC: Palau de la Música Catalana

DATA: Dilluns, 26 de febrer de 2024

7. XARXES SOCIALS

Ús de les xarxes com a eines de divulgació de la història dels pioners de la radiodifusió i de les accions organitzades en aquest camp mitjançant els següents hashtags:

#Taldiacomavui

#100anysràdio

#pionersràdio

LLOC: Internet

DATA: des de setembre de 2023

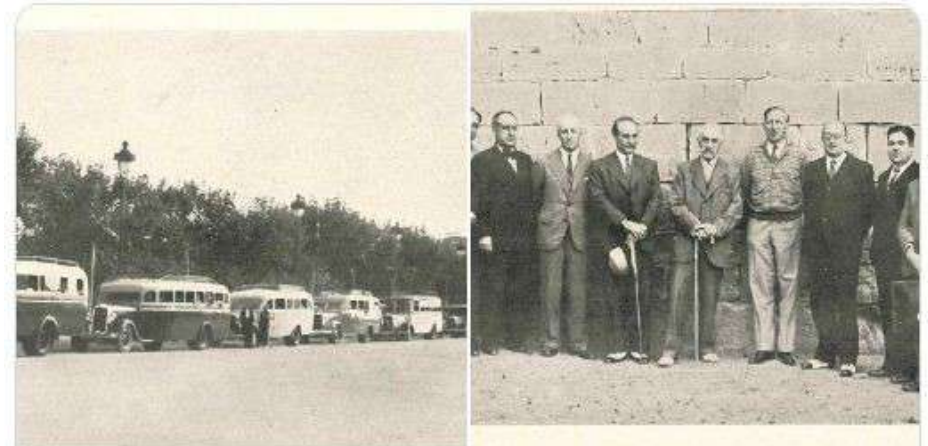
← Fil

Ràdio Associació de Catalunya
@RadioAssociacio

...

Durant 1934, l'emissora va iniciar un esforç més intens de divulgació del que representa Poblet com a símbol del país, amb xerrades per ràdio i aplecs multitudinaris com el que es va organitzar el setembre.

Placeta de R. A. de C. a Poblet, celebrat el 16 de setembre del 1934. Aplec d'autocars, camí del Monestir.

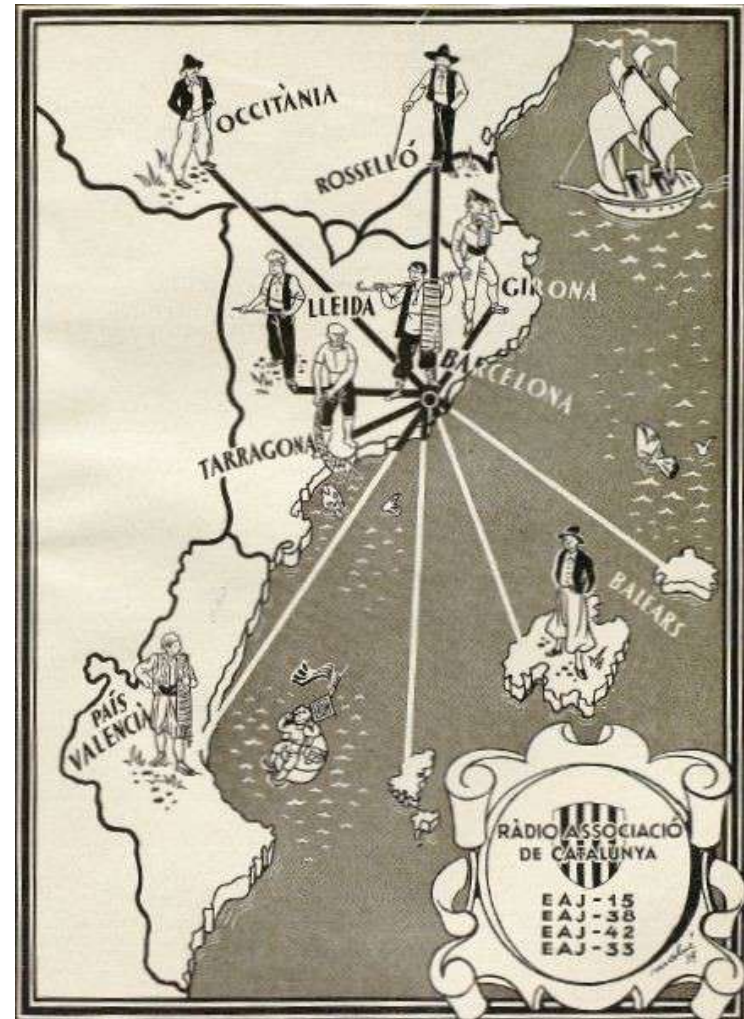
Antic president Eduard Toda, els membres del Consell Directiu de Ràdio Associació de Catalunya i el periodista Joan Manó en l'entorn de la inauguració del primer Aplec Patriòtic organitzat per R. A. de C. el 16 de setembre del 1934.

11:05 a. m. · 3 d'abr. de 2023 · 230 Visualitzacions

8. DIVULGACIÓ EN RUTA

La idea d'itinerància ha estat present des del primer moment que es va plantejar el centenari, com la tenien els pioners. Per això, cal presentar per tot Catalunya els elements que mostrin la història dels pioners de la ràdio. L'objectiu és, com a mínim, presentacions a:

- Lleida
- Girona
- Tarragona
- Manlleu
- ...

Mapa de les emissions territorials d'EAJ15

CENTENARI DE LA RADIODIFUSIÓ

ORGANITZA:

COL·LABORA:

**Generalitat
de Catalunya**

AMB EL SUPORT:

**Col·legi
de Periodistes
de Catalunya**

